

UZ DAN POMORACA Kap. Leon Bjelokosić: Ovaj posao zahtjeva čovjeka čvrstog kao granit

Lea Pavlović

6. prosinca 2022.

Ploviti se mora, živjeti se ne mora, stara je pomorska izreka koja vrijedi i u slučaju kapetana Leona Bjelokosića. Tijekom 35 godina duge karijere na moru, navigirati je prestajao dva puta i oba puta je taj posao na kopnu potrajao svega dva dana. Tijekom cijele karijere ostao je vjeran jednom brodaru, dubrovačkoj Atlantskoj plovidbi, a pripala mu je čast da sa samo 42 godine preuzme novogradnju Libertasa. Bjelokosića smo pitali što čini dobrog kapetana, kako izlazi na kraju s izazovnim situacijama i problemima, koliko se pomorstvo tijekom desetljeća promijenilo i što bi savjetovao mladim pomorcima.

Navegavati je počeo davne 1983. godine, kao kadet na M/B Jadran. Nakon završene kadeture, odslužio je vojni rok u trajanju od 15 mjeseci u tadašnjoj vojsci. I pri odsluženju vojnog roka bio je vezan uz more, naime razmješten je u mornaricu te je boravio u Puli i Split, nakon čega je završio Višu pomorsku školu i ponovno se 1987. otisnuo na more na brodu M/B Mavro Vetranović Atlantske plovidbe, ovoga puta kao v.d. kormilar, jer kako nam je pojasnio na kompaniji je tad bilo jako puno časnika. Nakon devet mjeseci, na ovom brodu je i unaprijeđen za 3. časnika palube. Tijekom cijele svoje karijere ostao je vjeran Atlantskoj plovidbi te je 2002. došao do čina zapovjednika.

– Cijelu karijeru sam vjeran Atlantskoj plovidbi i nisam nikad požalio zbog te odluke. Na „strancima“ se zaradi koji dolar više, ali nitko vam ne daje solde za lijepe riječi. Ne može se usporediti odnos stranih kompanije prema pomorcu i naše „domaće“ Atlantske plovidbe. Navegavanje na domaćoj kompaniji vrati vam se na milijun drugih načina. Nije u soldima sve.

S upraviteljem stroja u kontrolnoj kabini strojarnice
Zbog čega se odlučili na život na moru?

– Dundo s kojim sam rastao bio je pomorac, kasnije također zapovjednik na Atlantskoj plovidbi. Pomorska škola je uvijek bila popularna među djevojkama. Tako je barem bilo onda, a nadam se da je i danas tako. Iskreno, bila mi je to jedina mogućnost da zaradim za stan.

Kad usporedite početke svoje plovidbe i danas, koliko se sam posao, ali i život na moru promijenio?

– Davne 1983. na brodu je bilo 40 članova posade, samo je na palubi bilo 12 mornara. U strojarnici ste imali 1. časnika stroja od gvardije i 1. časnika stroja od dnevnice, isto tako i 2. časnika stroja (gvardija i dnevnica). Danas je minimum po hrvatskoj zastavi 11 pomoraca, a po zakonima Maršalovih otoka, pod čijom zastavom plove mnogi brodovi, 16 pomoraca. Na brodovima Atlantske plovidbe još uvijek pretežno plove po 19 pomoraca, ali i to je upola manje nego kad sam ja počeo navigirati. Sve sam vam s tim rekao.

Zapovjednik broda je bio gospodar čovjek. Imali ste telegrafistu zaduženog za svu administraciju, odnosno „paper work“. Ja u mojim počecima zapovjednika nisam ni vidio, osim na manovri. Zapovjednik bi odradio manovru, primio vlasti, a ostatak je vremena čitao knjige. Kad bi brod došao u kakvu egzotičnu zemlju, on bi sa suprugom, jer su prije supruge često dolazile s djecom na brod, odlazio na piramide ili slapove Niagare, ovisno gdje se brod nalazio.

Nakon toliko godina plovidbe, koji život vam lakše pada, onaj na moru ili onaj na kopnu, na koji ste naviknutiji?

– Previše sam ja godina na moru da bih promijenio svoj način života. Ne može se to sad, more uđe u sve pore, u krvotok. More je način života. Probao sam dva puta prekinuti navigirati i radio bih samo po jedan dan u Atlantskoj plovidbi i nastavio navigirati. To je više gotova stvar.

Kako vi i obitelj proživljavate vaše vrijeme na moru? Navikne li se zapravo ikad čovjek na odvojenosti?

– Pa navikne. Mislim da su brakovi pomoraca postojaniji nego brakovi „ljudi na kopnu“, naravno po uvjetom da su oba partnera moralni i vezani ljubavlju, što je i bit svake veze, kao i međusobno poštivanje i povjerenje. Teško je i sam sebe trpjeti 12 mjeseci godišnje. Ovako, odvojeni, uvijek ste željni jedno drugoga.

Davno sam gledao film s Gary Cooperom, stari film s jedrenjacima, gdje mu supruga na smrti piše da iako su u 30 godina provedenih zajedno, bila skupa samo jedan Božić i dva rođendana, nikad joj nije bilo žao što je postala njegovom suprugom. Kad to pogledate, sram vas je požaliti se na današnji pomorski život.

Prethodne godine bile su izuzetno izazovne za pomorski sektor. Koliko je bilo teško manevrirati kroz sve poteškoće koje je nametnula pandemije?

– Izuzetno teško, pogotovo mladim pomorcima. Znae, nekad se na brod išlo i da bi se u kakvoj luci pronašla i poneka ljubav. Uvijek su mladi slušali priče starih pomoraca, pisane su o tome pjesme : „senorita Espanjola, za njen bi osmijeh dao sve“, ili naši Maestrali: „U svakom portu tom imamo žene tri“. Dobro, Maestrali su malo pretjerali, vjerojatno radi rime. Ali, mladost je strašno zakinuta u tom pogledu. Kao i uostalom, svi pomorci. Kad provedete devet mjeseci na brodu i ne možete kročiti nogom na kraju, treba biti izuzetno psihički jak za sve to podnijeti.

Pilotaža u Kini, još uvijek prisutne mjere protiv koronavirusa

Za vrijeme pandemije, posada broda Zagreb istupila je u medije nezadovoljna zbog nemogućnosti smjene. Naime, neki su bili na brodu upravo tih devet mjeseci koje ste spomenuli. Brod je tad bio po vašim zapovjedništvom. Kako ste se snašli u toj zahtjevnoj situaciji?

– Ja sam uvijek u mom poslu, pogotovo od kad sam na rukovodećim mjestima, bilo kad sam bio 1. časnik plovidbe, a sad i zapovjednik radio po načelu „budi poslovan, a budi pošten“ i to su moji pomorci uvijek znali cijeniti. Znate, svatko ima svoje ime i prezime. Nikad nisam imao problem s posadom, a bio sam zapovjednik do sad na trideset jednom brodu, odnosno ugovoru.

Nekim pomorcima, pogotovo onim mlađima, sam bio otac, nekima doktor, psiholog i psihijatar, sve po potrebi i iako sam za vrijeme tog ugovora imao doma dvije obiteljske tragedije bio sam najčvršći od svih. Baš mi je to rekao tadašnji prvi časnik palube. Odgovorio sam mu: „Kako bi to djelovalo na vas da vidite mene izgubljenog u bilo kakvoj situaciji?“. Ovaj posao zahtjeva čovjeka čvrstog kao granit u svakom trenutku. Netko je takav rođenjem, ali većinom to postajete kroz sve ove silne godine prolazeći kroz situacije gdje bi mnogi pokleknuli i odustali.

Krštenje kadeta i asistenata prilikom prolaza Ekvatorom

Zapravo, kapetan je onaj koji diktira ritam život na brodu. Pretpostavljam da se s izazovima susrećete na dnevnoj bazi, kako ih rješavate?

– Iskreno, sve kroz smijeh i pjesmu. Nikad na brodu nisam povisio glas na nekoga od mojih pomoraca. Ako je netko nekad i napravio nešto mimo „mimo brodskog zakona“, zazvao bih ga nasamo u kabinu, počastio piće i staloženo mu sve objasnio. Nitko nikad nije došao drugi put u moju kabinu.

Što zapravo čini dobrog kapetana?

– Pa od znanja je najvažnije znati manovru, engleski i pomorsko pravo. Stabilitet broda se podrazumijeva, iako su danas prvi časnici palube svi odreda školovani i dobri u svom poslu, doduše ponekad je potrebno više moralno pomoći mladom prvom časniku prilikom izračuna stabiliteta, no i to je dovoljno tijekom prvih par putovanja, kasnije oni to mogu odraditi sami. A dodatno, kao što sam i rekao, budite poslovni i poštteni, budite jednostavno dobar čovjek. To ljudi cijene i višestruko vam vrate.

Koje su vam neke od najljepših uspomena vezanih uz plovidbu?

– Među najljepšima su moji prvi ukrcaji, prva putovanja. Prvi dolazak u Indiju s brodom, ostali smo u Bombaju mjesec dana, to je zemlja strahovitog kontrasta. U pamćenju mi je ostala i Južna Amerika, gdje ljudi većinom žive u neimaštini, ali su uvijek nasmijani i raspjevani. Isto je i sa zemljama Afrike. Puno boja, smijeha i pjesme. Naš čovjek je čudan, nikad zadovoljan, a sve godine svi živimo sve bolje i bolje, međutim nismo nikad zadovoljni.

Preuzeli ste i novogradnju Atlantske plovidbe, brod Libertas. Možete li se prisjetiti tog trenutka, je li vam to bila posebna čast?

– Naravno. Tad sam imao 42 godine. Onakva novogradnja, izvan granica Hrvatske, obično je to išlo starijim zapovjednicima. Hvala Atlantskoj plovidbi na tome. A vjerojatno sam i zaslužio prethodim radom i znanjem.

Preuzimanje broda m.b Libertas, u Koreji, 2007. godine
Čini se da je pola Dubrovniku bilo na primopredaji broda. Kum je bio proslavljeni vaterpolist Elvis Fatović. Ali tu je bio i kum broda Imperijal, Ognjen Kržić, njihove supruge, masu novinara. Svečani ručak je bio u hotelu gdje je prije toga odsjeo američki predsjednik Bush, onaj smješnjiji, mlađi. Bilo je to vrijeme astronomskih vozarina i moglo se sve to priuštiti. Nadamo se da će se to vrijeme uskoro i ponoviti. Trenutno smo na pravom putu.

Usprkos brojnim izazovima, čini se da je Atlantska plovidba danas na putu prema novom uzletu?

– Duga je to tradicija. Kad ste dugo u tom poslu onda ste ispred drugih. Još kad tome pridodamo kvalitetne pomorce onda nema straha za budućnost.

Obilježavamo sv. Nikolu, zaštitnika pomoraca. Koliko vam sv. Nikola znači i kako ga obilježavate doma, a kako na brodu?

– Eto, baš neki dan govorim sam sebi: „Hvala ti dragi Bože da sam u ovo vrijeme doma!“. Sve sam vam s tim rekao. Iako je moj sin odrastao čovjek i nisu to više feste kao nekad, mi u srcima uvijek ostajemo djeca i veselimo se svetom Nikoli uvijek jednako, bar je takav slučaj kod mene.

Sveti Nikola na brodu? Danas je sve profit i zarada. Sve svjetske luke rade 24 sata dnevno, uključujući i za vrijeme blagdana. Jedino se sjećam Engleske, pred par godina. Donijeli su pred Božić darove za svakog člana posade. To sam doživio tamo i više nigdje. Velika pomorska zemlja, sve su postigli zahvaljujući pomorskoj tradiciji i još to cijene.

Inače, samo po moru možete osjetiti ugođaj blagdana svetog Nikole. Tad ste najmirniji. Još ako imate našeg, hrvatskog kuhara, što pomalo postaje rijetkost, onda je to potpuni dobitak.

Dubrovnik je uvijek bio poznat kao pomorski grad s dugom tradicijom – mislite li da je to tako i danas?

– Pa jest. Možda i više nego prije. Ali mislim da mladost danas ide na brod većinom zbog dobre zarade, iako sigurno ima i zaljubljenika u more, bar se tako nadam, jer drugačije ovaj poziv više ne bi imao smisla.

Što biste savjetovali mladim kolegama, koji razmišljaju ovo karijeri ili su tek počeli navigirati?

– Isto ono što je meni kapetan rekao kad sam bio kadet. Počinje se od nule. Ne budite nestrpljivi, marljivo ispunjavajte svoje obaveze, učite uvijek jedno mjesto, odnosno poslove, poziciju poviše, naravno kad savladate posao za koji ste trenutno ukrcani. A onda će vam doći nagrada, priznate će vas i kolege i kompanija za koju radite i posao na brodu će vam postati zadovoljstvo, a ne tlaka. Naravno, vremenom ćete živjeti sve bolje i bolje, jer mlade ipak najviše interesira standard.